

Evangelizáció

Lekció: Jer. 31.31-37
Textus: Lk. 19.1-10

2008. aug. 31
Gazdagrét

Gyógyító találkozás

Zákeus és Jézus életre szóló találkozásának története ez. A Jézussal való találkozásban minden megváltozik, minden újjá lesz. Ez minden Jézussal való találkozásnak a tétje.

Jézus és Zákeus találkozásának történetét kezdjük Jézus befejező szavaival: *„Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.”* A találkozás Jézus útján történik. Azon az úton, amelyen hamarosan megérkezik Jeruzsálembe. Abba a városba, ahol ünneplő tömeg fogadja: *„Áldott a király, aki az Úr nevében jön! A mennyben békesség, és dicsőség a magasságban.”* (19. 37) Mindeközben Jézus arcáról könnyek folynak le. Amíg a tömeg ünnepel, ünnepli a Messiás bevonulását, Jézus megsiratja a várost, amely hamarosan elvesz. Elvész, elveszett lesz, mert nem ismerte fel a Jézussal való találkozás nagy lehetőségét: *„Bár felismerted volna ezen a napon te is a békességre vezető utat! De most már el van rejtve szemeid előtt. Mert jönnek majd reád napok, amikor ellenségeid sáncot húznak körülötted, körülzárnak, és mindenfelől szorongatnak; földre tipornak téged és fiaidat, akik benned laknak, és nem hagynak belőled követ követ, mert nem ismerted fel meglátogatásod idejét.”* (v. 44) Jeruzsálem lemaradt a találkozásról, és ezért el fog veszni, mondja Jézus. A találkozásnak tétje van!

De mielőtt Jeruzsálem elveszne, Jézus útjának végén ő maga vész el. A kereszten maga Jézus lesz elveszett. *„Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.”* Ezen az úton találkozik Jézus Zákeussal, ezen az úton keres bennünket, itt kíván találkozni velünk. Most és ma kiált nekünk: bárcsak felismernénk a meglátogatás idejét. Bárcsak találkozni tudna velünk minden elveszettségünkben, mindenhol, ahol elveszetteknak érezzük magunkat...

Zákeus, az elveszett ember

Ki ez a Zákeus? *„Gazdag ember, aki fővámszedő volt”* - adja tudunkra az evangélista. Sikeres, eredményes, magas pozícióval bír, és ugyanakkor mégis kudarcot vallott, megkötözött és elveszett. A vámszedőket – akik közül Zákeus kiemelkedett, fővámszedő lévén – megvetik és gyűlölik közösségükben. A vámszedők a megszálló római hatalom szolgálatában állnak – ezért minden rendes nemzeti érzelmű zsidó szemében árulók. A vámszedők rendszeresen visszaéltek befolyásukkal, és az emberektől többet hajtottak be, mint kellett volna – a maguk számlájára. Ezért közönséges gonosztevéként gondoltak rájuk. A vámszedők nem tartották meg a szombatot, a szombatnapi nyugalmat, ezért vallásilag is megbélyegezettek voltak. Nem számítottak igazi zsidónak. Egy korabeli rabbi mondta: *„Ne egyél együtt vámszedővel!”* Ne vállalj vele közösséget.

Zákeus gazdag, sikeres – és ugyanakkor az emberi kapcsolataira nézve elveszett. Mindenki lenézi, ha találkozik vele, átmegy az utca másik oldalára.

Köszönését nem fogadják (nem is köszön senkinek már régóta), gyerekkori játszótársai megvetéssel fordítják el a fejüket. Ez a pici, apró termetű ember valamit megnyert: hatalom, pozíció, gazdagság. Valószínű, hogy így kompenzált, így próbált valakivé lenni. Ha tovább engedjük fantáziánkat, azt is elképzelhetjük, hogy Zákeusnak soha sem voltak egészséges kapcsolatai. Könnyen lehet, hogy gyerekkorában gúnyolták apró termete miatt. Mindig lemaradt, mindig gyenge volt, mindig kiröhögték. Ő volt az, akit soha nem vettek be a focicsapatba. Ha megszólalt az osztályban (a zsinagógában), lehurrogták a többiek. Egyre több fájdalom és gyűlölet gyűlt benne, és egyre elszigeteltebbé lett.

Tovább álmodhatjuk Zákeus történetét azzal, hogy nem kapott annyi szeretetet otthonról, ami túlsegítette volna ezen. Nem volt kinek elmondania, amit érez. Nem volt, aki meghallgassa, megértse, kifejezze iránta szeretetét és megbecsülését. Amikor nem kapunk feltétlen szeretetet, megbecsülést, elismerést, különösen gyermekkorunkban, értéktelennek érezzük magunkat. Hatalmas úr tátong Zákeus bensőjében, a te bensődben, az én bensőmben, és ezt valamivel be kell tölteni. Az értékesség érzést, a szeretetet valahogy meg kell nyerni. A bennünket kízóknak valahogy vissza kell fizetni. Ó, mennyi fájdalom és mennyi harag gyűlik össze bennünk gyermekkorunkban. Mennyi fájdalmat, mennyi haragot, mennyi csalódást hordoz ez a kisgyermek bennünk. Mennyi mindent csak azért teszünk, hogy megmutassuk másoknak és magunknak, mi is vagyunk valakik. Zákeus az állásával hatalmat szerez mások felett, gazdagságával talán szeretetet is próbált vásárolni. Hajtotta a vágy, hogy betöltse az űrt, az egész életét ez határozta meg. Keményen küzdötte fel magát a ranglétrán, míg fővámszedő nem lett, sikeres, befolyásos, gazdag ember. Megszokta, hogy az van, amit ő mond. Hozzászokott, hogy mindig ő mondja ki az utolsó szót. Idővel minden lelkiismeret furdalás nélkül szedte el a szegényektől azt, ami törvény szerint nem járt neki. Amit akart, azt megvásárolt. A többieket lenézte. Elégedetten látta, mennyivel többre vitte. És hogy közben mi mindent veszített el? Hosszú ideig nem látta, nem érezte. Hogy nem tud igazán szeretni, és őt sem szereti igazán senki – nem tudta. Hogy a szíve egyre keményebb, vastag jégpáncél hízott rajta – nem tudta. Hogy mindenben azt hajtja, hogy gyerekkori sérelmeit visszafizesse – soha nem gondolta. Hogy rabja lett múltjának, az elszenvedett sérelmeknek, szíve, lelke ürességének – nem értette. Hogy élete iránya céltévesztett – nem látta. Hogy lehetőségei és karrierje csúcsán teljesen elveszett – meg sem fordult a fejében.

Zákeus elveszett. És nemcsak mások számára vészett el, nemcsak önmagában vészett el, de Isten előtt is elveszett. Amikor a többi embert becsapja, megrabolja, elsősorban Isten ellen vétkezik, aki a szegények, gyengék, özvegyek védelmezője. Zákeus, mint minden zsidó ember, jól ismerte az ószövetség kemény passzusait, amelyek a gyengék kisémmizése miatt hirdetnek ítéletet a hatalmasokon. Lehet, hogy voltak magyarázatai. Lehet, hogy valahogyan megpróbálta megnyugtatni magát. De szíve mélyén tudta, hogy nem állhat meg az élő Isten előtt. Tudta, hogy bemocskolta magát, hogy egész életével Istentől távol él. Szíve, amelyet jégpáncél vett körül, Isten felé sem tudott megnyílni. Kemény volt az emberek iránt, kemény volt az Úr iránt. Nem volt sok lehetősége, ha komolyan vette a Tórát. A törvény elítélte. Ezért talán megpróbálta nem komolyan venni. Lehet, hogy egyáltalán nem érdekelte már, amit az Úrról tanult gyerekkorában. A felszínen ez segített neki, de a mélyben tudta, hogy

bajban van. Zákeus elveszett ember. Az ellene elkövetett vétkek, az általa elkövetettekkel együtt a teljes elveszettségbe sodorták. És ahogyan teltek, múltak az évek, ezt egyre jobban érezte. Egyre kevésbé tudta elnyomni az úrt, a nagy hiányt, a mindig jelenlévő tompa, alkalmanként azonban élesen felerősödő fájdalmat. Hiába volt meg minden, érezte, valójában nincsen meg semmi. Minden elveszett.

„Nyugtalan a szívünk, amíg meg nem nyugszik benned” – mondta Szent Ágoston. És ez a nyugtalanság hajtja Zákeust. Egy idő után olyan erősen hajtja, hogy olyat tesz, amit maga sem gondolt volna. *„Szerette volna látni, hogy ki az a Jézus.”* Zákeus hallja a hírt, hogy Jézus Jerikón halad át, és látni akarja. Vajon miért? Milyen hírei vannak Jézusról? Az, hogy ő egy vándorpróféta, akit szegények, betegek követnek. Jeleket, csodákat tesz. Az a hír járja, hogy ő a Messiás, Izrael reménysége. Ha Zákeust nem hajtáná szíve üressége, ha nem szomjazna, nem keresné látni Jézust. Sőt, talán nem tenné ki magát mindazok pillantásainak, megjegyzéseinek, akik jelen vannak, amikor ez a kicsi, de hatalmas ember elegáns és drága ruhájában felmászik a vadfügefára. Zákeust ez azonban nem érdekli. Most nem. Jön Jézus, és ő látni akarja. Talán maga sem tudja miért, nem tudja szavakba önteni gondolatait, érzéseit, csak tudja, ott kell lennie, ahol ő elhalad. Látnia kell, azt, akit oly sokan szeretnek. Aki sokakat, még prostituáltakat és vámszedőket is szeret. Olyannyira szeretné látni, hogy nem érdekli, ki mit gondol róla.

Jézus, az elveszettek megtartója

Zákeus fenn a fán, Jézus pedig közeledik. Hatalmas tömeg veszi körül, tolonganak körülötte. A hangzavar sem kicsi: könyörgő kiáltások, ünneplő kijelentések, jól értesült megjegyzések szavai keverednek össze. Mindenki érinteni, vagy ha nem, legalább látni akarja őt. Jön Jézus, az Isten Fia, a Messiás, a felkent, telve az Atya szeretetével és könyörületével. Közeledik azon az úton, amelyen megkeresi és megtartja az elveszetteket. A másik oldalon ott kuporog a fán az elveszett. Az egyiket mindenki ünnepli, a másikat megveti. Az egyik telve szeretettel, a másik keserűséggel, gyűlölettel, rablásvággyal. Mi fog itt történni?

„Amikor Jézus odaért, felnézett...” Jézus váratlanul megáll, felnéz, és elkapja Zákeus tekintetét. És amint szemébe néz, nem fordítja el fejét, hanem megszólítja.

Zákeus csak éppen látni akarta Jézust. Még álmaiban sem gondolt arra, hogy Jézus is meglátja őt. Jézus azonban észrevette, rátekintett, és azonnal mindent tudott. Rögtön ismerte Zákeust. Tekintete a szívéig hatolt, és látta minden vétkét, gonoszságát, elveszettségét. De látta ezek mögött békétlenségét, ürességét, szomjúságát. Látta, hogy Zákeus vágyakozik valami más után. Jézus azonnal ismerte Zákeus szégyenét és elveszettségét.

És Zákeus ezt érzi. Képzeljétek magatokat a helyébe! Izgalommal teli várakozással felmászik a fára, és várja, hogy odaérjen Jézus. Meglátja távolról, rászögezi tekintetét, és nézi, nézi, ahogy közeledik. És amint Jézus éppen alatta van, megáll, felnéz rá. Zákeus összerezzen Jézus tiszta és mindenén áthatoló tekintetére. De ennél még több, még ijesztőbb történik. Miután összeért tekintetük, a következő pillanatban saját nevét hallja annak a Jézusnak ajkairól, aki nem ismerte, nem ismerhette őt: Zákeus!

Zákeus megremeg: Ismer? Jézus ismer engem? Tudja, hogy mi a nevem, tudja, hogy ki vagyok? Zákeus fél – és örül. Megijed, mert leleplezve érzi magát. Átéli, hogy

Jézus előtt lemeztelenítettek vagyunk. Előtte semmi sincs rejtve. Én nem akartam, hogy megszólíts. Elég lett volna annyi, hogy lássalak. Hogy gondolkozzam, mérlegeljem a lehetőségeket. Mi lesz most? És örül. Örül, mert régen nem mondta már ki így senki az ő nevét. Törődéssel, figyelemmel, szeretettel. Örül, mert ez a néven szólítás egészen személyes, egészen mély. Örül, mert – bár ezt még nem érti – de hosszú idő óta ez az első szó, amelynek melegsége, sugara áthatolt szívének kemény páncélján. Valami megmozdult, valamit érez. Örül, de mégis fél. Mert mi jön ezután? Mit fog mondani Jézus az első szó után? Zákeusban végigperegnek az ítéletnek, a kárhozzátásnak a gondolatai. Tudja, hogy mi az igazság. Tudja, hogy jogosak a gondolatok. Úgy tudja, hogy ő nem érdemel szeretetet, törődést Jézustól. Ő nem szerethető; ezt a lehetőséget már eljátszotta.

Zákeus - mondja Jézus. És azonnal csend lesz. Mindenki elnémul és figyel. Megáll a levegő. Minden feszült. Mit akar a Mester ettől? – gondolják magukban számosan. Miért állt meg? Miért szólította meg? Nem tudja kicsoda ez az ember? Vajon mi lesz a következő szó? Dorgálást vár Zákeus. Ítéletet a jelenlévők. De Jézus valami egészen mást mond.

„Zákeus, szállj le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom.” Micsoda? A rabbi azt mondják, vámszedővel még csak együtt se egyél. Jézus pedig nála akar megszállni? És mi az, hogy „kell”? Kinek a „kellje” ez? Miért kellene éppen az ő házában megszállnia? Nincs itt számos sokkal tiszteletreméltóbb ember? Számosan jobban megérdemelnék, hogy ebben a megtiszteltetésben legyen részük. „Bűnös embernél szállt meg.”

De Jézus tudja, hogy ez a „kell” az Atyától való. Ő vezette a Fiút abban, hogy éppen arra menjen, hogy megálljon, felnézzen, néven szólítson. Ő, aki ismerte és szerette Zákeust öröktől fogva. Ezért Jézus közösséget vállal Zákeussal. Közösséget vállal azzal, akivel senki sem vállal közösséget, akit mindenki megvet és elutasít.

„Ekkor sietve leszállt, és örömmel befogadta.” Ez természetes, nem? Mondjuk ki: nem! Nem. A Jézussal való találkozás elől, amit ő kezdeményez, amiben ő jön közel, amiben ő szólít meg, el lehet menekülni. Jézus érkezik, rád néz, ismer, és néven szólít. Ma hozzád jövök. Ma veled szeretnék lenni. Ma benned kívánok munkálkodni. Ma a te házában kívánok megszállni. Ott, ahol annyi sérelem fájdalom, harag, keserűség van. Ott, ahol nagyon nagy hiányok vannak. Ma hozzád jöttem. Zákeus sietve leszállt, és örömmel befogadta. Pedig elkezdhetett volna mentegetődni, ahogy gyakran szoktuk: Uram, méltatlan vagyok – menjél inkább valaki máshoz. Mennyiszer küldjük el Jézust ezzel. Méltatlan vagyok, nem szerethetsz, nem érdemlem. Uram, én csak éppen hogy látni akartalak, de nem vagyok még felkészülve többre. Majd később, majd máskor... majd legközelebb, ha újra erre jársz. Tudod, itt leszek ugyanezen a fán, és te majd ugyanígy megszólítasz, és akkorra már késze leszek. Rendet rakok otthon, rendbe rakom az életem, és jöhetsz. De nem most... Uram, mit gondolnak a többiek, hogy éppen hozzám jössz. Neked sem jó, vannak méltóbbak... Uram, még nem gondoltam át a múltamat. Nem vagyok kész szembenézni a dolgaimmel...

A találkozás váratlan. Jézus készíti elő, Jézus kezdeményezi, Jézus diktálja a tempót. Ő határozza meg az időt, a helyet, a formát. Ő mondja ma nekünk, bárhol is legyen az a fa, amin érdeklődve lessük őt: „Zákeus, szállj le hamar, mert ma a te

házadban kell megszállnom.” És Zákéus azt az egyetlen választ adta, amit az ad, aki nem marad le a találkozásról: *„Ekkor sietve leszállt, és örömmel befogadta.”*

A Jézussal való találkozásnak pedig gyógyító és szabadító következményei lettek: *„Uram, íme, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakitől valamit kizsaroltam, a négyszeresét adom vissza neki.”* Miért mondja ezt Zákéus? Ezt tanulta gyermekkorában a Tórában: *„Ha vétkezik valaki, és hűtlenséget követ el az Úr ellen azzal, hogy eltagadja honfitársának a rábízott, vagy kezébe adott, vagy attól elrabolt holmiját, vagy zsarolja honfitársát, vagy ha elveszett holmit talált, és eltagadja azt, sőt hamisan esküszik csak egyre is mindezek közül, amelyeknek az elkövetésével vétkezik az ember, ez történjék: Mivel vétkezett és adóssá lett, térítse meg a rablott holmit, amit elrabolt, vagy a zsarolt összeget, amit kizsarolt, vagy a rábízottat, amit rábíztak, vagy az elveszett holmit, amit talált, vagy amire nézve hamisan esküdött, mindazt fizesse meg teljes értéke szerint, de tegye hozzá az ötödrészét, és adja oda annak, akit megillet, a jóvátételi áldozat napján.”* (Lev. 5.22-24) Zákéus tudta, hogy igaz bűnbánat nincs jóvátétel nélkül. Ugyanakkor felajánlása messze túlmutat a törvény által követelt 20%-on. Ez nem a törvénynek fogcsikorgatva engedelmeskedő ember szava.

Nem, mert Zákéust nem a törvény iránti megfelelés motiválja. Zákéus új emberré lett a találkozásban. A sorrend ebben a történetben nagyon fontos, mert mindig ez az evangélium sorrendje. Ez a Jézussal való találkozás sorrendje. Ez a kegyelem sorrendje. Nem Zákéussal kezdődik, aki jobb belátásra tér, és szétosztja vagyona egy részét. Nem, mert ez képtelenség. Hanem Jézussal, aki közösséget vállal vele. Hogyan lett az elveszett Zákéus szabad a megtérés cselekedeteire, a jóvátételre? Miért tud többet adni? Hogyan tanult meg szeretni? Mi lett a jégpáncéllal szíve körül?

Jézus találkozott vele. *„Ma lett üdvössége e háznak: mivelhogy ő is Ábrahám fia.”* Ezt élte át Zákéus a találkozásban. Új ember lett, új identitást nyert. Ábrahám fia. A választott nép gyermeke. Az ígéret gyermeke. Isten gyermeke. Ez az igazság tört be oda, ahol korábban múltbeli sérelmei, keserűsége, haragja volt jelen. Amikor Isten szeretete beáradt életébe azzal, hogy Jézus közösséget vállalt vele, kifejezve azt, hogy még őt is szereti, és hogy Isten országa szempontjából még ő is értékes, képes volt elengedni a hiábavalóságokat. Lehulltak béklyói, megolvadt szíve, minden újjá lett. Megtört felette a pénzszeretet, a hatalomfüggés és a gyűlölet ördögi ereje, és gyermekké lett. Gyermekké, aki fürdik Isten szeretetében, és aki bolond nagylelkűséggel szeret másokat. A találkozásban Zákéus új ember lett.

Befejezésül a történet egy mozzanatára hadd hívjam fel újra a figyelmet. Az eredeti szöveg szerint Zákéus kereste látni Jézust, míg Jézus azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet. Amit az ember keres, az sokkal kevesebb, mint amit Jézus keres. Az ember látni akar, Jézus azonban helyreállítani. Megtartani, ami elveszett, meggyógyítani, ami tönkrement, ami összetört, ami széthullott. Ezért van most itt. Ami elveszett: kapcsolatainkban, álmainkban, önmagunkról alkotott képben, Istennel való járásunkban.... Mindannyian tudjuk, hol vagyunk sebzettek, összetörtök. Jézus azt mondja: Ma a te házában kell megszállnom. És Zákéus sietve leszállt, és örömmel befogadta őt. Mi a te válaszod?